

of the three levels of the educational process on the basis of generalization (institutional, managerial, technological) that provides qualitative development of the necessary professional qualities of future specialists with the demands of society, the needs of the labor market. The effectiveness of the implementation of organizational and pedagogical conditions as updating content, methods and forms of professional training; intensification of research and independent work of students; Implementation model of preparedness for the management of future officers during training. It was found that the aforementioned study conditions associated with specific law enforcement profession, which is defined multifunctional, dynamic, special conditions tensions, clear management actions, their coherence and consistency, continuous solution set of pressing problems and challenges.

Keywords: institution of higher education; readiness for management activities; cadet system MIA management activities; professional training.

Стаття надійшла до редакції: 03.02.2017

Прийнято до друку: 23.03.2017

УДК 378.4

Василь Каричковський
ORCID iD 0000-0002-5793-0482

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту,
Уманський національний університет садівництва,
вул. Інститутська, 1, 20305 м. Умань, Україна
karicv@yandex.ua

ОСОБЛИВОСТІ ВСТУПНОЇ КАМΠΑНІЇ У ВИЩИХ АГРАРНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Формування контингенту студентів є однією з умов успішного функціонування будь-якого вищого навчального закладу. Прийом на навчання здійснюється відповідно до Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів. У статті автор аналізує динаміку вступних кампаній за 2012-2015 рр. ОКР «Бакалавр» за напрямом підготовки 6.030601 «Менеджмент» денної форми навчання в аграрних ВНЗ України. На думку автора, досліджувані вступні кампанії характеризувалася рядом показників, серед яких виділено обсяг ліцензованого набору, кількість місць державного замовлення, кількість поданих абітурієнтами заяв та кількість зарахованих студентів. Крім того, визначено їх кількісні характеристики. Зроблено висновок, що мали місце негативні тенденції у чисельності ліцензованого набору за напрямом підготовки «Менеджмент» з одночасним скороченням місць державного фінансування. Як наслідок, у 2012-2015 рр. істотно скоротилася кількість студентів ОКР «Бакалавр», які навчалися за напрямом підготовки 6.030601 «Менеджмент» за денною формою.

Ключові слова: вищий аграрний навчальний заклад; вступна кампанія; денна форма навчання; менеджмент; напрям підготовки; освітньо-кваліфікаційний рівень.

Вступ. Сучасний етап реформування вищої освіти зумовлює необхідність забезпечення високого рівня її якості як запоруки економічного зростання країни в цілому та конкурентоспроможності, професійної та соціальної мобільності майбутніх фахівців.

Закон України «Про вищу освіту» визначає вищу освіту як сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у вищому навчальному закладі (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень

повної загальної середньої освіти (Закон України «Про вищу освіту», №1556-VII, Ст.1 п.5, 2015).

За офіційною статистикою в Україні нараховується 803 заклади I–IV рівнів акредитації, з яких 325 вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації (Гладуш В.А., Лисенко Г.І., 2014, с. 9).

Однією з умов успішного функціонування будь-якого вищого навчального закладу є формування контингенту студентів, оскільки саме стабільна наявність студентів свідчить про високу якість освіти, яку пропонує ВНЗ своїм вступникам (Матюх С.А., Лопатовський В.Г., 2015, с. 181).

Питання професійної освіти знайшли відображення у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Щодо проблеми професійної підготовки

майбутніх менеджерів, то її розглядали у своїх працях А.Антонець, Ю.Атаманчук, В.Берека, О.Биковська, С.Заскалета, С.Сисоєва та ін. Проте розгляд даного питання безпосередньо у контексті порівняльного аналізу потребує подальшого вивчення.

Мета статті – аналіз динаміки вступних кампаній за 2012-2015 рр. ОКР «Бакалавр» напрям підготовки 6.030601 «Менеджмент» денної форми навчання в аграрних ВНЗ України.

Аналіз вступних кампаній в аграрних ВНЗ України Сьогодні прийом на навчання до вищих навчальних закладів здійснюється на конкурсній основі відповідно до Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів, затверджених центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки (Про затвердження Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів України в 2017 році №1236 П. 1, 2016, с. 1).

Вступні кампанії в Україні характеризуються щорічними змінами правил і мають свої особливості (Кобець А. С., Пугач А. М., 2016, с. 30). Проте уже

традиційними є використання Єдиної державної електронної бази з питань освіти для всіх вищих навчальних закладів України та електронної інформаційної системи «Конкурс».

Досліджувані нами вступні кампанії 2012-2015 рр. характеризувалася рядом показників, серед яких, на нашу думку, варто виділити такі: обсяг ліцензованого набору, кількість місць державного замовлення, кількість поданих абітурієнтами заяв та кількість зарахованих студентів. Крім того, аналіз даних інформаційної системи «Конкурс» дозволив нам визначити її кількісні характеристики (Інформаційна система «Конкурс», 2008, <http://www.vstup.info>). З метою більш детального розгляду тенденцій та закономірностей підготовки майбутніх фахівців сфери АПК за вказаний період вважаємо доцільним розглянути динаміку основних показників.

Таким чином, за показником «Обсяг ліцензованого набору» мали місце значення, представлені у табл. 1.

Таблиця 1

**Динаміка ліцензованого обсягу за 2012-2015рр.
в аграрних ВНЗ України ОКР «Бакалавр» напрям підготовки «Менеджмент»**

№ п.п.	Аграрний ВНЗ	2012	2013	2014	2015	Значення 2015 р. до 2012 р., %	Коеф. лінійної регресії
1	НУБіП	200	150	130	134	67,0	-21,8
2	Сумський НАУ	310	300	300	290	93,5	-6
3	Вінницький НАУ	200	200	180	180	90,0	-8
4	Житомирський НАЕУ	187	165	90	50	26,7	-48,6
5	Дніпропетровський ДАЕУ	75	75	75	75	100,0	0
6	Подільський ДАТУ	75	75	40	30	40,0	-17
7	Одеський ДАУ	75	67	75	81	108,0	2,6
8	Білоцерківський НАУ	150	149	150	75	50,0	-22,4
9	Луганський НАУ	100	100	100	70	70,0	-9
10	ДВНЗ «Херсонський ДАУ»	75	75	75	75	100,0	0
11	Уманський НУС	200	200	200	200	100,0	0
12	Миколаївський НАУ	250	250	250	300	120,0	15
13	Харківський НАУ	100	100	100	100	100,0	0
14	Львівський НАУ	95	100	100	100	105,3	1,5
15	Таврійський ДАУ	0	0	0	0	-	0
16	Харківська ДЗВА	150	150	150	150	100,0	0
17	Полтавська ДАА	90	90	90	80	88,9	-3
18	Кіровоградський НТУ	80	80	80	80	100,0	0
19	Львівський НУВМ та БТ	170	170	170	120	70,6	-15
20	Харківський НТУСГ	75	75	75	55	73,3	-6
21	НЛТУ	125	125	125	125	100,0	0
22	НУВГП	150	150	80	126	84,0	-14,2
	Всього	2932	2846	2635	2496	85,1	-151,9

З наведених даних видно, що у цілому в аграрних ВНЗ обсяг ліцензованого набору у 2015 році порівняно з 2012 роком скоротився на 14,9%. При цьому, за розрахованим показником коефіцієнта лінійної регресії значення ліцензованого обсягу за досліджуваними аграрними ВНЗ щороку скорочувалося ($b < 0$) на 151,9 місця.

Крім цього, з даних табл. 1 видно, що у 2015 році, порівняно з 2012 роком, вищі значення ліцензованого обсягу мали лише Львівський НАУ (+5,3%), Одеський ДАУ (+8,0%), Миколаївський

НАУ (+20,0%). За досліджуваний період ліцензований обсяг залишався незмінним у 7 ВНЗ, відповідно у решти ВНЗ він скоротився. Пари цьому, найістотніше скорочення, майже у чотири рази, відмічалось у Житомирському НАЕУ, у два з половиною рази – у Подільському ДАТУ, двократно – у Білоцерківському НАУ. Для решти ВНЗ цей показник варіював від 67% до 93,5%.

За показником «Кількість місць державного замовлення» мали місце значення, представлені у табл. 2.

Таблиця 2

**Динаміка чисельності місць державного замовлення за 2012-2015рр. в аграрних ВНЗ України
ОКР «Бакалавр» напрям підготовки «Менеджмент»**

№ п.п.	Аграрний ВНЗ	2012	2013	2014	2015	Значення 2015 р. до 2012 р., %	Коеф. лінійної регресії
1	НУБіП	105	115	120	112	106,7	2,6
2	Сумський НАУ	24	21	17	13	54,2	-3,7
3	Вінницький НАУ	32	30	24	15	46,9	-5,7
4	Житомирський НАЕУ	13	11	9	2	15,4	-3,5
5	Дніпропетровський ДАЕУ	23	20	22	17	73,9	-1,6
6	Подільський ДАТУ	24	22	17	11	45,8	-4,4
7	Одеський ДАУ	19	16	12	15	78,9	-1,6
8	Білоцерківський НАУ	22	19	12	10	45,5	-4,3
9	Луганський НАУ	20	20	0	6	30,0	-6,2
10	ДВНЗ «Херсонський ДАУ»	17	14	8	6	35,3	-3,9
11	Уманський НУС	24	20	17	20	83,3	-1,5
12	Миколаївський НАУ	47	48	37	37	78,7	-4,1
13	Харківський НАУ	15	12	8	20	133,3	1,1
14	Львівський НАУ	29	29	22	16	55,2	-4,6
15	Таврійський ДАУ	0	0	0	0	-	0
16	Харківська ДЗВА	10	14	7	5	50,0	-2,2
17	Полтавська ДАА	16	13	6	4	25,0	-4,3
18	Кіровоградський НТУ	12	11	10	6	50,0	-1,9
19	Львівський НУВМ та БТ	11	9	7	5	45,5	-2
20	Харківський НТУСГ	30	27	18	10	33,3	-6,9
21	НЛТУ	30	40	37	32	106,7	0,3
22	НУВГП	21	10	13	10	47,6	-3
	Всього	544	521	423	372	68,4	-61,4

З наведених даних видно, що кількість місць державного замовлення за досліджуваними аграрними ВНЗ за досліджуваний період скоротилася з 544 до 372 місць, або до рівня 68,4%. За розрахованим значенням коефіцієнта лінійної регресії середнє щорічне скорочення ($b < 0$) становило 61,4 місця. Незважаючи на тенденцію загального скорочення державного

фінансування, за досліджуваний період три ВНЗ характеризувалися збільшенням чисельності місць держзамовлення. Так, на 6,7% у 2015 році порівняно з 2012 роком зросла чисельність місць державного замовлення у НУБіП (середньорічне зростання 2,6 місця) та НЛТУ (середньорічне зростання 0,3 місця). Найістотніше скорочення чисельності державного замовлення відмічаємо

у Житомирському НАЕУ (майже у 7 разів), Полтавській ДАА (у 4 рази), Луганському НАУ, Херсонському ДАУ та Харківській НТУСГ (майже у 3 рази).

Скорочення ліцензовано обсягу за досліджуваний період та місць державного замовлення мали наслідком певне зниження привабливості навчання

за обраним напрямом підготовки в аграрних ВНЗ України. Це явище можна охарактеризувати зниженням чисельності поданих абітурієнтами заяв та кількості зарахованих студентів. Так, за досліджуваний період абітурієнтами було подано на 15,7% менше заяв у 2015 році, ніж у 2012 році (з 6345 до 5348) табл. 3.

Таблиця 3

**Динаміка чисельності поданих абітурієнтами заяв за 2012-2015рр.
в аграрних ВНЗ України ОКР «Бакалавр» напрям підготовки «Менеджмент»**

№ п.п.	Аграрний ВНЗ	2012	2013	2014	2015	Значення 2015 р. до 2012 р., %	Коеф. лінійної регресії
1	НУБіП	883	960	1012	721	81,7	-43,4
2	Сумський НАУ	157	125	120	228	145,2	20,8
3	Вінницький НАУ	454	575	599	534	117,6	26,4
4	Житомирський НАЕУ	322	193	112	224	69,6	-37,5
5	Дніпропетровський ДАЕУ	492	417	604	443	90,0	4
6	Подільський ДАТУ	85	105	127	105	123,5	8,2
7	Одеський ДАУ	304	127	198	230	75,7	-15,1
8	Білоцерківський НАУ	204	204	176	156	76,5	-17,2
9	Луганський НАУ	207	145	0	38	18,4	-65,2
10	ДВНЗ «Херсонський ДАУ»	223	203	183	130	58,3	-29,9
11	Уманський НУС	210	216	47	195	92,9	-21,4
12	Миколаївський НАУ	413	472	433	516	124,9	27
13	Харківський НАУ	197	207	143	189	95,9	-8,8
14	Львівський НАУ	312	34	36	27	8,7	-85,3
15	Таврійський ДАУ	0	0	0	0	-	0
16	Харківська ДЗВА	26	15	9	6	23,1	-6,6
17	Полтавська ДАА	312	245	265	255	81,7	-15,1
18	Кіровоградський НТУ	95	24	141	126	132,6	21
19	Львівський НУВМ та БТ	247	207	166	148	59,9	-33,8
20	Харківський НТУСГ	278	255	207	208	74,8	-25,8
21	НЛТУ	494	517	582	537	108,7	19,4
22	НУВГП	430	299	329	332	77,2	-26,4
	Всього	6345	5545	5489	5348	84,3	-304,7

З наведених даних за розрахованим значенням коефіцієнта лінійної регресії маємо середнє щорічне скорочення кількості заяв (304,7 шт.). Проте, до 6 ВНЗ у 2015 році було подано більше заяв, ніж у 2012 році. За даною характеристикою перевищення складо: Сумський НАУ (45,2%), Кіровоградський НТУ (32,6%), Миколаївський НАУ (24,9%), Подільський ДАТУ (23,5%), Вінницький НАУ (17,6%), НЛТУ (8,7%). На нашу думку, особливої уваги заслуговує динаміка кількості поданої абітурієнтами заяв у Дніпропетровському ДАЕУ, де у 2015 році порівняно з 2012 роком подали на 10%

менше заяв, хоча коефіцієнт лінійної регресії ($b > 0$) вказує на середньорічну тенденцію приросту, яка склала +4 заяви на рік.

Закономірно, що виявлена тенденція скорочення чисельності поданих заяв до аграрних ВНЗ за обраним напрямом підготовки мала наслідком скорочення кількості зарахованих студентів. Так, у 2015 році, порівняно з 2012 роком, набір студентів скоротився з 1000 до 624 осіб. Дана тенденція підтверджується і середньорічним скороченням, значення коефіцієнта лінійної регресії становить 127,2 особи (табл. 4).

Таблиця 4

**Динаміка чисельності зарахованих студентів за 2012-2015рр.
в аграрних ВНЗ України ОКР «Бакалавр» напрям підготовки «Менеджмент»**

№ п.п.	Аграрний ВНЗ	2012	2013	2014	2015	Значення 2015 р. до 2012 р., %	Коеф. лінійної регресії
1	НУБіП	105	125	122	37	35,2	-20,7
2	Сумський НАУ	40	29	28	31	77,5	-2,8
3	Вінницький НАУ	101	91	96	67	66,3	-9,7
4	Житомирський НАЕУ	58	39	31	11	19,0	-14,9
5	Дніпропетровський ДАЕУ	58	55	42	39	67,2	-7
6	Подільський ДАТУ	24	23	22	11	45,8	-4
7	Одеський ДАУ	39	22	17	27	69,2	-4,1
8	Білоцерківський НАУ	62	57	43	29	46,8	-11,3
9	Луганський НАУ	26	22	0	6	23,1	-8,2
10	ДВНЗ «Херсонський ДАУ»	34	31	21	21	61,8	-4,9
11	Уманський НУС	58	56	44	37	63,8	-7,5
12	Миколаївський НАУ	99	93	97	75	75,8	-6,8
13	Харківський НАУ	24	18	10	33	137,5	1,9
14	Львівський НАУ	41	34	36	27	65,9	-4
15	Таврійський ДАУ	0	0	0	0	-	0
16	Харківська ДЗВА	12	15	9	6	50,0	-2,4
17	Полтавська ДАА	55	46	37	31	56,4	-8,1
18	Кіровоградський НТУ	16	23	23	17	106,3	0,3
19	Львівський НУВМ та БТ	28	19	15	11	39,3	-5,5
20	Харківський НТУСГ	30	66	40	35	116,7	-1,1
21	НЛТУ	44	55	43	48	109,1	0
22	НУВГП	46	36	35	25	54,3	-6,4
	Всього	1000	955	811	624	62,4	-127,2

З даних таблиці видно, що зберегли позитивну динаміку набору студентів у 2015 році порівняно з 2012 роком такі ВНЗ, як Харківський НАУ, де приріст склав 37,5%, Харківський НТУСГ – 16,7%, НЛТУ – 9,1%, Кіровоградський НТУ – 6,3%. Відповідно, решта ВНЗ у 2015 році мала скорочення набору порівняно з 2012 роком. Найістотніше скорочення відмічається у Житомирському НАЕУ (більше, ніж у 5 разів), Луганському НАУ (більше, ніж у 4 рази). Для решти ВНЗ рівень набору 2015 року варіював від 35,2% до 77,5% від значень набору 2012 року.

Висновки. Отже, за досліджуваний період кризові явища соціально-економічного стану України спричинили погіршення багатьох показників розвитку держави, не оминула дана тенденція і галузь аграрної освіти України. Так, відмічаємо негативну динаміку у чисельності ліцензованого набору за напрямом підготовки «Менеджмент» з одночасним скороченням місць державного фінансування. Зменшення значень даних показників у динаміці свідчить про скорочення соціальної відпо-

відальності держави перед суспільством, так як, на нашу думку, підготовка менеджерів-аграріїв може стати рушієм розвитку народногосподарського комплексу держави, оскільки за останні роки галузь сільськогосподарського виробництва стає доміантною, базуючись на праці значної частки працездатного населення України, та, використовуючи такий особливий ресурс, як земельні угіддя, забезпечує продовольчу безпеку населення України та останнім часом є переважаючою експорторієнтованою галуззю. Як наслідок, за 2012-2015 роки істотно скоротилася кількість студентів ОКР «Бакалавр», які навчалися за напрямом підготовки 6.030601 «Менеджмент» за денною формою.

Проте, з метою більш детального аналізу тенденцій та закономірностей підготовки майбутніх менеджерів сфери АПК за вказаний період вважаємо доцільним розглянути зміну основних показників у динаміці у розрізі денної та заочної форм навчання, що буде висвітлено у наших подальших дослідженнях.

Література

1. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В. А. Гладуш, Г. І. Лисенко – Д., 2014. – 416 с.
2. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Інформаційна система «Конкурс» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vstup.info>
4. Кобець А. С. Сучасний стан освітніх послуг у сфері вищої аграрної освіти в Україні / А. С. Кобець, А. М. Пугач // Аспекти публічного управління. - 2016. - № 6-7. - С. 24-31. DOI: <http://dx.doi.org/10.15421/151625>
5. Матюх, С.А. Аналіз формування контингенту студентів вищих навчальних закладів Хмельницької області [Текст] / С. А. Матюх, В. Г. Лопатовський // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2015. – № 4, т. 2. – С. 174-182. – Режим доступу : <http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/4516/1/матюх.pdf>
6. Наказ 13.10.2016 № 1236 Про затвердження Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів України в 2017 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1515-16>

ОСОБЕННОСТИ ВСТУПИТЕЛЬНОЙ КАМПАНИИ В ВЫСШИХ АГРАРНЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ УКРАИНЫ

Каричковский Василий, кандидат экономических наук, доцент кафедры менеджмента, Уманский национальный университет садоводства, ул. Институтская 1, 20305 г.Умань, Украина, karicv@yandex.ua

Формирование контингента студентов является одним из условий успешного функционирования любого высшего учебного заведения. Прием на обучение осуществляется в соответствии с Условиями приема на обучение в высшие учебные заведения. В статье автор анализирует динамику вступительных кампаний с 2012-2015 гг. ОКУ «Бакалавр» по направлению подготовки 6.030601 «Менеджмент» дневной формы обучения в аграрных вузах Украины. По мнению автора, исследуемые вступительные кампании характеризовались рядом показателей, среди которых выделено: объем лицензированного набора, количество мест государственного заказа, количество поданных абитуриентами заявлений и количество зачисленных студентов. Кроме того, определены их количественные характеристики. Сделан вывод, что имели место негативные тенденции в численности лицензированного набора по направлению «Менеджмент» с одновременным сокращением мест государственного финансирования. Как следствие, в 2012-2015 гг. существенно сократилось количество студентов ОКУ «Бакалавр», которые учились по направлению 6.030601 «Менеджмент» на дневной форме.

Ключевые слова: высшее аграрное учебное заведение; вступительная кампания; дневная форма обучения; менеджмент; направление подготовки; образовательно-квалификационный уровень.

CHARACTERISTICS OF AGRARIAN UNIVERSITY ADMISSION PROCESSES

Karychkovskiy Vasyl, Ph.D. in Economics, associate professor, department of management, Uman National University of Horticulture, 1 Instyutska str., 20305 Uman, Ukraine, karicv@yandex.ua

One of the conditions for successful functioning of any higher educational institution is enrollment of students, considering that availability of students demonstrates the high quality of education offered by the universities to their enrollees. According to official statistics, Ukraine has 803 institutions of I-IVth accreditation levels, 325 higher educational institutions of which are of III-IVth accreditation levels. Studies admission to higher educational institutions is based on a competitive basis according to the Conditions of admission to the higher educational institutions approved by the central executive authority in the field of education and science. University admission processes in Ukraine are characterized by annual changes in the rules and have their own characteristics. Today the use of Integrated electronic government database on education for all higher educational institutions of Ukraine and Konkurs electronic information system are traditional. The article analyses the dynamics of the admission processes in 2012-2015 for Educational and professional program for Bachelor's training of full-time studies in the field of 6.030601 «Management» at agricultural universities in Ukraine based on Konkurs information system. According to the author the admission processes are characterized by a number of criteria, among which are licensed quota, the number of state demand, the number of request for admission submitted by enrollees and the number of enrolled students. Also their quantitative characteristics are defined. It was concluded that over the reporting period the socio-economic situation in Ukraine led to the deterioration of many state indicators, this trend did not pass agrarian educational sector of Ukraine as well. There have been negative trends in the number of licensed quota in the field of «Management» with simultaneous reduction of public funding quota. The author supposes that the decrease of these indicators in dynamics indicates the reduction of social responsibility of the state to society. As a result in 2012-2015, the number of students of full-time studies with Bachelor qualification level in the field of 6.030601 «Management» significantly reduced.

Keywords: admission process; educational and qualification level; full-time studies; higher agrarian educational institution; management; specialty.

Стаття надійшла до редакції: 20.02.2017

Прийнято до друку: 23.03.2017